

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Telefon +45 33 92 00 00
Telefax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
<http://www.um.dk>
Girokonto 3 00 18 06

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EUK

1. december 2008

SAMLENOTAT

Rådsmøde (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 8.-9. december 2008

Med henblik på mødet i Folketingets Europaudvalg fredag den 5. december 2008 – dagsordenspunkt rådsmøde (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 8.-9. december 2008 – vedlægges Udenrigsministeriets supplerende samlenotat vedr. dop 12: Kommissionens meddelelse til EU Parlamentet og Rådet: EU og det arktiske område.

12. Kommissionens meddelelse til EU Parlamentet og Rådet: EU og det arktiske område

KOM (2008) 0763

Nyt notat

1. Resumé.

EU-Kommissionen har udarbejdet en meddelelse til EU-Parlamentet og Rådet med titlen ”EU og det arktiske område”. Det fremgår, at de arktiske udfordringer og muligheder samlet set vil have væsentlige konsekvenser for EU’s borgere i fremtiden.

Meddelelsen skitserer på denne baggrund EU’s interesser og foreslår fremtidig handling, som centrerer om tre hovedlinjer: a) Beskyttelse og bevarelse af Arktis i samarbejde med befolkningerne i Arktis, b) Fremme af en bæredygtig brug af ressourcer i Arktis og c) Bidrage til en øget multilateral styrelse af Arktis.

Regeringen hilser meddelelsen velkommen og støtter et større engagement fra Fællesskabets side i Arktis. Fællesskabet er for så vidt angår Arktis især stærke på forskningsområdet og miljø- og klimaområdet, berunder den forskningsmæssige del, hvorfor regeringen finder, at dette vil være en naturlig platform for et udvidet EU-engagement i Arktis. Regeringen lægger vægt på, at EU’s politikker, særligt for så vidt angår havpattedyr, formuleres i tæt dialog med de arktiske befolkninger med skyldig hensyntagen til deres interesser i erkendelse af, at bæredygtig udnyttelse af levende ressourcer er et væsentligt økonomisk og kulturelt element for disse befolkninger. Der forventes vedtaget rådskonklusioner om Meddelelsen på rådsmødet (almindelige anliggender og eksterne forbindelser) den 8.-9. december 2008.

2. Baggrund.

Arktis er af afgørende betydning for jordens miljø og klima. De gennemsnitlige temperaturstigninger i Arktis er, i forhold til det globale gennemsnit, øget dobbelt så meget de senere år, hvilket har ført til betydelige ændringer for så vidt angår havets isdække og permafrost. Grønlands iskappe afsmelter i accelererende omfang, hvilket vil føre til stigninger i havniveauet.

De naturskabte ændringer vil også føre til en lettere adgang til ressourcer, som f.eks. olie og gas, og til nye transportveje fra Europa til Asien.

Kommissionen finder, at Arktis, som et af de få uberørte områder på jorden, i stigende grad vil være udsat for risiko som følge af de naturskabte ændringer og øget menneskelig aktivitet. Fællesskabets politikker på områder som miljø, klimaændringer, energi, transport og fiskeri har en direkte indvirkning på Arktis.

Kommissionen finder derfor, at dette unikke område behøver større opmærksomhed, når det kommer til områdets udnyttelse på en bæredygtig måde. Desuden finder Kommissionen, og også Den høje Repræsentant, at de stedfindende ændringer har mulige konsekvenser for den internationale stabilitet og europæiske sikkerhedsinteresser.

Samlet set vil de arktiske udfordringer og muligheder have væsentlige konsekvenser for EU's borgere i tiden, som kommer. Meddelelsen skitserer på denne baggrund EU's interesser og foreslår fremtidig handling, som centrerer om tre hovedlinjer: a) Beskyttelse og bevarelse af Arktis i samarbejde med befolkningerne i Arktis, b) Fremme af en bæredygtig brug af ressourcer i Arktis, c) Bidrage til en øget multilateral styrelse af Arktis.

3. Hjemmelsgrundlag

Kommissionens meddelelse refererer ikke til Traktaten, men baserer sig på en meddelelse fra oktober 2007 om EU's integrerede maritime politik, i hvilken bl.a. blev anført, at Kommissionen inden udgangen af 2008 ville udarbejde en rapport om arktiske forhold. Det Europæiske Råd bød i december 2007 denne plan velkommen.

4. Nærhedsprincippet.

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

5. Formål og indhold.

Formålet med meddelelsen er at skitsere Fællesskabets interesser på en række områder samt skitsere, hvad Kommissionen generelt finder hensigtsmæssigt på disse områder. Konkrete forslag til gennemførelse af de individuelle interesser vil blive fremsat senere. De enkelte hovedafsnit består af en kort baggrundsbeskrivelse af det enkelte område, en beskrivelse af målsætninger samt forslag fra Kommissionen i overskriftsform.

Der er følgende hovedafsnit:

- Miljø og klimaændringer.
- Støtte til befolkningerne i Arktis, herunder oprindelige folk.
- Forskning.
- Kulbrinter.
- Fiskeri.
- Transport.
- Turisme.
- Bidrag til en øget multilateral styrelse af Arktis.

Ad Miljø og Klimaændringer

Målsætningen er at forhindre den negative påvirkning af klimaændringer samtidig med at støtte tilpasning til de ændringer, som er uundgåelige. Forebyggelse og begrænsning af langtransporteret forurening til Arktis er også et fokusområde for EU. Den menneskelige aktivitet bør administreres på en bæredygtig måde. Der er behov for at forbedre og koordinere beredskab på området.

Kommissionen nævner herefter en række initiativer, bl.a. en vurdering af EU's politikkers effektivitet vis-a-vis de miljømæssige udfordringer i Arktis samt indførelsen af påvirkningsanalyser vedrørende Arktis forud for beslutninger om større europæiske projekter. Desuden anføres støtte til bl.a. screening og monitorering af kemikalier i Arktis og øget fokus

på initiativer til begrænsning af forurening af Arktis med persistente organiske stoffer og med tungmetaller.

Ad støtte til befolkningerne i Arktis, herunder oprindelige folk

Kommissionen har ikke et målsætningsafsnit på dette område, men nævner, at EU har en række politikker for så vidt angår oprindelige folk, som udgør ca. en tredjedel af de i Arktis boende befolkninger. Det nævnes også, at jagt af havpattedyr har været og er afgørende for de i Arktis boende befolkninger samt, at denne ret er klart anerkendt. Den menneskelige aktivitet har imidlertid medført fare for disse dyr samtidig med, at der i Europa er bekymring for dyrevelfærd. Der ønskes en åben dialog med de berørte samfund.

Kommissionen foreslår, at man for så vidt angår hvaler opretholder den politik i Den internationale Hvalfangstkommission over for oprindelige samfund, som i sommeren 2008 førte til, at EU-landene (bortset fra Danmark) stemte imod en ny kvote til Grønland. Kommissionen nævner også, at man er ved at forhandle et forbud mod import af produkter fra sæler. Det nævnes, at der i dette forbud er en undtagelse for produkter fra inuitsamfund, hvilket Kommissionen angiver vil undtage disse samfund for konsekvenser af det generelle forbud.

Ad Forskning

Målsætningen er at bevare Arktis som et prioritetsområde for forskning for at lukke huller i viden, særligt for så vidt angår miljø og klimaændringer. Det drejer sig om fremme af internationalt samarbejde, herunder i spørgsmålene om forebyggelse og tilpasning.

Kommissionen nævner herefter en række videnskabelige projekter og programmer, som enten er i gang eller som kan forventes iværksat med fællesskabsdeltagelse. Det foreslås bl.a. at gennemføre vurderinger af det arktiske miljø som bidrag til formulering af passende EU-politikker samt koordinering af forskningsindsatser, der er relevante for Arktis.

Ad Kulbrinter

Kommissionen konstaterer, at Arktis sandsynligvis omfatter de sidste store kulbrintereserver i umiddelbar nærhed af EU, hvilket kunne bidrage til at sikre EU's behov for energiforsyninger. Den politiske målsætning er derfor, ifølge Kommissionen, at der skal ydes støtte til udnyttelsen af disse ressourcer, selvsagt med respekt for miljøkrav og standarder, samt sikres, at EU's teknologiske forspring for udnyttelse i polare områder bevares.

Kommissionen foreslår samarbejde med Rusland og Norge, samt at virke for dels sikring af bindende miljøstandarder dels yderligere teknologisk forskning og udvikling.

Ad Fiskeri

Kommissionen konstaterer, at Fællesskabets hovedmål er at sikre udnyttelse af arktiske fiskeriressourcer på et bæredygtigt niveau samtidig med, at man respekterer de lokale kystsamfunds rettigheder.

Kommissionen foreslår derfor, at der, for de områder der ikke endnu er internationalt reguleret (fordi de er dækket af is i dag), udvikles internationale arrangementer til fiskeriets regulering – eventuelt ved en udvidelse af NEAFC's mandat (North East Atlantic Fisheries Commission).

Ad Transport

Kommissionen noterer sig, at smeltende is vil betyde en kortere sejlroute til Fjernøsten, men at der fortsat er en række barrierer som manglende infrastruktur, drivis og mangelfuld kortlægning.

Den politiske målsætning må på samme tid være at opretholde princippet om fri transit samtidig med, at man udforsker mulighederne for at indføre kommerciel arktisk sejlads på en sikkerheds- og miljømæssig forsvarlig måde.

Kommissionen finder en indsats via FN's Internationale Søfartsorganisation (IMO) nødvendig samtidig med, at det skal understreges, at transit skal ske på ikke diskriminatorisk vis, ligesom der bør arbejdes for at fremme den skibsfartsmæssige teknologi på dette område.

Ad Turisme

Kommissionen finder, at man bør fremme arktisk turisme samtidig med, at det sikres, at dette erhverv ikke efterlader et miljømæssigt negativt aftryk i området.

Ad Bidrag til en øget multilateral styrelse af Arktis

Det konstateres, at der ikke findes noget traktatregime for Arktis, og at Havretskonventionen (UNCLOS) er gældende for området. Det noteres, at de fem arktiske kyststater i maj 2008 bekendtgjorde, at de føler sig bundet af den eksisterende juridiske ramme, dvs. UNCLOS.

De politiske målsætninger er for Kommissionen at opretholde og udvikle en kooperativ arktisk styrelse baseret på UNCLOS, gennemførelse af allerede eksisterende forpligtelser, fremme af bred dialog og forhandlede løsninger (som ikke udelukker nogen af de arktiske medlemsstater samt arktiske EFTA-lande), samt endelig at integrere arktiske betragtninger i EU's politikker og forhandlinger.

Til den ende foreslår Kommissionen en række initiativer, herunder at det bør afgøres, om det er hensigtsmæssigt med nye arktiske relevante multilaterale aftaler, om det er muligt at etablere nye multi-sektor rammer for økosystem forvaltning, samt øge Fællesskabets bidrag til drøftelserne i Arktisk Råd baseret på, at Kommissionen søger permanent observatørstatus heri.

6. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har ikke behandlet meddelelsen. Det bemærkes, at Europa-Parlamentet den 9. oktober 2008 vedtog en resolution om Arktis, hvori Parlamentet udtrykker bekymringer

over de klimaforandringer, der spores i Arktis og opfordrer til, at Kommissionen påtager sig en mere aktiv rolle i arktiske spørgsmål.

7. Gældende dansk ret og konsekvenserne herfor

Ikke relevant.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

Forslaget vurderes ikke at have konsekvenser for hverken statsfinanserne eller samfundsøkonomien i Danmark. Det er ikke belyst, men muligt, at de af Kommissionen foreslåede aktiviteter vil kunne medføre øgede udgifter på EU's budget. På meget langt sigt kan det ikke udelukkes, at et øget europæisk engagement i Arktis på forsknings- og miljøområdet kan få konsekvenser for Grønland.

9. Høring

Sagen er den 27. november 2008 sendt i høring hos relevante interesseorganisationer.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen og Grønlands Hjemmestyre hilser meddelelsen og Kommissionens engagement i Arktis velkommen. Fællesskabet, Kommissionen og dets medlemslande er for så vidt angår Arktis stærke på forskningsområdet og miljø- og klimaområdet, herunder den forskningsmæssige del, hvorfor dette vil være en naturlig platform for et udvidet EU-engagement i Arktis.

Regeringen lægger vægt på, at EU's politikker, særligt for så vidt angår havpattedyr, formuleres i tæt dialog med de arktiske befolkninger med skyldig hensyntagen til deres interesser i erkendelse af, at bæredygtig udnyttelse af levende ressourcer er et væsentligt økonomisk og kulturelt element for disse befolkninger.

Regeringen finder, at Ilulissat-erklæringen fra maj 2008 bekræfter den forpligtende og omfattende folkeretlige ramme, der finder anvendelse på Arktis. Den allerede gældende folkeretlige ramme udelukker selvsagt ikke, at der vil kunne suppleres med sektorspecifikke aftaler.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Kommissionens meddelelse er budt velkommen af øvrige EU-lande, der gerne ser et øget EU-engagement i Arktis.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.